

האיש המאושר: בגין כראש-הממשלה

את שליחותו ההיסטורית, ולבצע את צוואת ז'בוטינסקי וצו ההשגחה העליונה.

..עמנו וארצנו

מ יהו, אם כן, מנחם בגין, ראש ממשלת ישראל? קל יותר להגדיר מה איננו.

אין הוא מהפכן, היוצר הזכות. אין הוא "לנין". ההלכה שלו נקבעה — בעיניו — ע"י ידו זאב ז'בוטינסקי, אחת זיתמיה, והוא לא יחלום לשנותה, כשם ששותפיו, גדולי-התורה שד אנורת-ישראל, לא יחלמו לשנות את ההלכה היהודית.

כשנשאל לילל קוק למחרת הבחירות בטלוויזיה האמר ריקאית על בגין, השיב: "הוא פוליטיקאי גאון, אבל אינו מדינאי".

נתן יליןמור השיב תשובה דומה על שאלה דומה: "אין הוא מכיר בתהליכים היסטוריים. בשבילו, העולם עומד דום. הוא לא רואה את התהליכים המתפתחים באופן דינאמי, כמו סרט קולנוע. הוא רואה תמונות סטטיות של פוסקסס, שאפשר להעבירן במקוניה בסדר רצוי, קדימה ואחורה".

רגילים להדביק לו את התווית "קנאי". אולם גם והי תווית מטעה, כי חסרים לו כל הסממנים החיצוניים המקובלים של קנאי. קשה לתאר קנאי המנשק ידו נשים המחבק יריבים פוליטיים.

נכון יותר לומר שמנחם בגין הוא אדם של דרך אחת, ישרה וצרה — "מאמין אמיתי" המשוכנע לחלוטין בצדיקת המטרה האחת שהוא מבקש להגשים. שום דבר אחר בחיים אינו מעניין אותו. שום צדק אחר אינו יכול כלל לעלות על דעתו.

מכאניה זו, מנחם בגין הוא אדם חריממרי — עם כל הטוב וכל הרע שבהגדרה זו, ובעיקר עם כל הפח העצום שרכיבו טוטאני בעניין אחר מעניק למנהיג פוליטי.

מעטים כיום בעולם מנהיגים מסוג זה, ואין זה פלא שהוא מרשים ומדהים פוליטיקאים מנהמנין, כמו ג'ימי קארטר, החיים בעולם רציונלי ופרגמטי. בגין לא "יתאים את עצמו למציאות", כמישאלתם של אלה, מפני שהמציאות היחידה המעניינת אותו היא המציאות שהוא רוצה לראותה. הוא לא "יירגע בשילטון", כפי שניבאו פוליטיקאים משופשפים, כי השילטון אינו לגביו, אלא אמצעי למטרה.

הסופר עמוס קינן ביטא את התיקוה שבגין יבין שהשגת השלום היא המשימה ההיסטורית הגדולה ביותר בדרך זה, וכי על כן ירצה בגין להגשים משימת זו. והי תיקוה-שווא.

בגין בודאי רואה בעצמו שותף-השלום מופי. לנ, אך לנגד עיניו עומדת מטרה, החשובה לו לאין עורר ויתר מן השלום: "עמנו וארצנו", הפיכת הארץ כולה למדינה שתהיה שייכת לעם כולו.

הוא נתן בעבר פקודות למיבצעים שבהם נהרגו בני אדם. הוא לא יחסס לתת פקודות כאלה בעתיד, אם יהיה בהן צורך להגשמת המטרה.

בנעוריו שר מנחם בגין פעמים ללא-ספור את גדול שיריו של זאב ז'בוטינסקי, הימנן בית"ר. הוא קרא אותה בקול חנוק, בבית-הקברות בוולנה הסובייטית, ביום-השישעה למות ראשי-בית"ר. בשבילו אין זה שיר, אלא צוואה חיה, תורת-חיים, מדיניות מעשית, תוכנית לפעולה. הוא מסתיים במילים:

"למות או לכבוש את החר — יודפת, מפרה, בית"ר."

הרופא הראשי שלה לטיסה, ובטיסה חזרה נמצא במטוס, במיקרה, מומחה-לב ידוע.

קצב-החיים שלו הותאם במיקצת לצורך למתן את המאמץ. הוא נח שעתים אחרי הצהריים, וחתה להישאר ולגלגל שיחה במיוזון הכנסת, כפי שנהג עד כה.

בגין קם עם הנץ השחר, ב-05.00 או 05.30, וקורא את העיתונים. הוא נמצא במישרדו ב-08.00, קורא מיברר קים וחומר אחר, ממשיך בפגישות עד 13.00 או 13.30. אחרי ארוחת-הצהריים הוא נח, וחוזר לעבוד מ-16.00 עד 19.00. בצאתו מן המישרד הוא משמיע כמה פסוקים בתשובה לשאלות צוותות הטלוויזיה, הממתניגים לו מדי יום, אך נמנע עד כמה שאפשר מהופעות פומביות.

הנאומים הגדולים שמורים להזדמנויות מיוחדות.

בבית הוא רואה טלוויזיה — "את הכל", מחבט ועד קוראין — עד שהוא נרדם.

לטלוויזיה הוא מכור, כשם שהיה פעם מכור לקולנוע.

הוא קורא ספרים, בעיקר באנגלית ובעברית, ולאחר רונה היה שקוע בביוגרפיה של הרצל — אחד משלושת גיבוריו המוצהרים.

אין לו הרגלים רעים או הנאות אחרות. בעישון הפסיק זמן רב לפני התקף-הלב. יין הוא שותה רק לקידוש. (הוא לא מבחין בין בראנדי לשרייבראנדי, מתלוצץ קדישאי.) אין הוא שותה קפה, אלא רק תה רוסי.

הנאתו היחידה בחיים, מלבד דרכו הסוליטית, קשורה בשלושת ילדיו ושמונת נכדיו: חמשת הילדים של בנו בכורו, בנימין ("בני"), העושה דוקטוראט בגיאולוגיה, ושלושת הילדים של בתו חסיה מילוא (הקרויה על שם אמו), עקרת-בית הנשואה למתנדס-קירור. ובנו השניה, לאה, דיילת-קרקע באל על, אינה נשואה.

בשביל אדם בן 64, זהו קצב-חיים סביר. אבל התקף-הלב הותיר סימן-שאלה, המרחף על ממשלתו. אדם הלוקה בגיל זה בהתקף, יכול לחיות ולהנהיג ממלאו כושרו עד 120, אך הוא יכול ללקות כל רגע בהתקף נוסף ומסוכן.

האם עוזג הדבר והשפיע על שיקוליו של בגין? האם הוא יכוד לשכנע, למשל, שעליו להגיע בחיפזון אל היועץ שהציב לעצמו: הקמת המדינה היהודית בארץ-ישראל השלמה?

אדם מאושר

ע ד ענייני הממשלה השתלט בגין בטיבעיות מפליאה. יום אחד ישב בבניין המיפלגה, למחרת היום במישרד ראש-הממשלה. נראה כאילו כל חיינו התאמן לקראת רגע זה.

שלוש השנים בממשלת הליכוד הלאומי עורו לו גם מבחינה זו. הוא ידע איך מתפקדת הממשלה למעשה.

אך הסדרים השתנו. למעשה כונן בגין מישטר נשיאותי, בממשלתו יש איש אחד המחליט את ההחלטות. השאר הם עוזרים, יועצים, ובעיקר מוציא-אם-לפועל.

ישיבות הממשלה מתנהלות כשיבות-מטה — אין מעשנים, אין מפטפטים, אין מנהלים ויכו-חיסרק. העניינים מועלים לדיון קצר, נשמע מידע, ומתקבלת ההחלטה. לרוב והי החלטתו של מנחם בגין.

מישטר זה לא נתקל בכל קושי, מכיוון שכל חברי הממשלה מודעים לעלינות המחלטת של בגין עליהם. כאשר מעורר אחד ממעשיו התנגדות — כמו מינוי המפתיע של משה דיין לתפקיד שר-החוזן — מתמוטטת ההתנגדות חישמחר. בגין מסביר לשוללים בסבלנות את נימוקיו — ואלה מתקבלים כימעט תמיד.

סיפר אריה דולצין, גיזבר הסוכנות: "פעם התווכחנו אלימלך רימלט ואני, עם בגין על נקודה שהיתה שנויה במחלוקת. באמצע הישיבה העברתי לרימלט פתק: הבה נפסיק את הישיבה מיד. הוא מתחיל לשכנע אותי."

עמיתו קוראים לו, "מר בגין" — גם אותם שלא היה עולה על דעתם לפנות אל "מר רבין" או "גברת מאיר". ותיקי החיל-הקרב של אצל ממשכים לקרוא לו, "המפקד". עשרות מעטות מוותיקי המחרת פונים אליו בלשון "מנחם". (עם אלה נמנים יעקוב מרידור, חיים לנדאו ויחנן באדר). קדישאי, הצמוד אליו מזה תריסר שנים, גילה, כאשר נשאל, כי לעולם אינו פונה אל בגין פנייה ישירה.

שני דברים במנחם עתה דומרי: בגין שודפ כמצב שילטון מוחלט, ומנגן בכל חלקי המע" רכת הפוליטית כמו פסנתר-ויורטואו במנענעי פסנתרו; ושהוא האדם המאושר ביותר בעולם.

מאז נכנס לתפקידו, הוא קרן אושר. ככל אדם מאושר, נראה כאילו הוא רוצה להתחלק באושרו עם כל העולם. הוא שופע ידידות כלפי יריביו, יוצא מגדרו כדי להפגין כלפיהם יחס קורקטי, מנסה לשכנע אותם בנכונות דרכו. מה מקורו של אושר זה?

החסבר הבאנאלי הוא שזהו אושרו של אדם שהמתין לשעתו במשך 29 שנים רצופות-כישלונות, ושהגיע עכשיו לשילטון.

הסבר עמוק יותר הוא שמנחם בגין נכסף במשך כל חייו להכרת בניעמו. אחרי שהושמץ כ"היטלר יהודי", כ"פורש", כ"כישלון פוליטי", כ"אנאכרוניזם החייב לפנות את מקומו לצעיר מוכשר יותר", נתקבל עתה על-ידי חלק גדול של הציבור הישראלי והוכתר בבחירות חופשיות כמנהיג האומה.

אך קרוב לוודאי כי המקור האמיתי של אושר זה טמון באמונה שעתה ניתן לו למלא

פקודת הרופא, ביגלל סיבוך של דלקת-ריאות. הוא סיפר לאורחיו בגיליו-לב על ההתקף, אמר: "כפסע היה בניי ובין המוות... הוסיף: "ברוך השם, התגברתי". הוא הא- מין בעזרת ההשגחה העליונה.

"בעצם הלכתי כבר", אמר לאחר-מכן. הוסיפה עליזה אשתו: "ואז גברה עליו סקרנות, והוא חזר."

ההתקף הוציא אותו ממערכת-הבחירות, מילבד שלב- הסיים. ציניקאים טוענים שזה עזר לליכוד, כי בהעדרו של בגין ניתן שטשש את המסקנות העיקביות והקיצור ניות ביותר הנתבעות ממדיניותו.

אחרי הניצחון הגדול, אושפו בגין לפתע שוב.

במשך כמה ימים רווחה השמועה שלקה בהתקפה שניה, מסוכנת עוד יותר, ושהדבר ימנע ממנו ליהנות מניצחונו ולעמוד בראש הממשלה. אולם היתה זאת שמועת-שווא: הוא לקה רק בדלקת קרום-הלב, תופעה שכיחה אחרי התקף, וחוזר לאיתנו. הוא ממשיך לקבל טיפול בתרופות (ולפי גירסה אחרת, תרופות אלה "גורמות לשינויים נפשיים, לתופעות של אופטימזם מופרז ואוי- פריה").

בריאות כטינו'סומאטית

ב ין השאר ציוו הרופאים על בגין להימנע מלהיות. הראה זו התאמה בדיוק לצורך לעבור ולגור בירן שלים, בדיחת-השרד של ראש-הממשלה — הבית שבו התגורר, בשעתו, מפקד הכוחות הבריטיים בארץ, הגנרל בארקר, האיש שציווה על חייליו, אחרי פיצוץ מלון המלך דויד, להחרים עסקים יהודיים, והוסיף את ההערה המפורסמת: "נעניש את היהודים בצורה השנואה ביותר על גזע זה: על-ידי פגיעה בכיסם, שתפגין את סלידתנו מהם."

נראה כי ההתקף לא השפיע על בגין לרעה. אנשיו מדברים על "ניצחון הרוח על הגוף". ציניקאים אומרים עליו, כמו אז גודרה בשעתה, שזהו מיקרה של "בריאות פסיכוסומאטית", שהשיטתו הוא הרופא הטוב ביותר.

כאשר נסע לביקורו אצל קארטר, ויתר באופן הפגנתי על ליווי של רופא. אולם חברת אל על דאגה לצרף את

בגין בבית-החלים, אחרי התקף-הלב